

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NILS WAHL
prednesené 13. februára 2014¹

Vec C-527/12

**Európska komisia
proti**

Spolkovej republike Nemecko

„Žaloba podľa článku 108 ods. 2 ZFEÚ — Štátna pomoc — Vymáhanie nezlučiteľnej pomoci — Povinnosť vo vzťahu k výsledku — Absolútna nemožnosť — Vnútroštátne konanie — Právo na účinnú súdnu ochranu“

1. Môže sa vymáhanie pomoci posúdenej ako nezlučiteľnej s vnútorným trhom stať absolútne nemožným kvôli povinnosti rešpektovať právo na účinnú súdnu ochranu, ktoré má príjemca takejto pomoci, a ak áno, za akých podmienok a na ako dlho?

2. To je v podstate hlavná otázka, ktorú treba posúdiť, aby bolo možné vydať rozhodnutie o tejto žalobe, ktorú podala Komisia proti Spolkovej republike Nemecko z dôvodu, že údajne nesplnila povinnosť vymáhať nezlučiteľnú pomoc poskytnutú skupine Biria.

I – Právny rámec

3. Článok 14 nariadenia (ES) č. 659/1999² s názvom „Vymáhanie pomoci“ uvádza:

„1. Kde sa prijímajú záporné rozhodnutia v prípadoch protiprávnej pomoci, Komisia rozhodne, že daný členský štát podnikne všetky potrebné opatrenia, aby vymohol pomoc od... Komisia nebude vyžadovať vymáhanie pomoci, ak by to bolo v rozpore so všeobecnou zásadou práva [Únie].

...

3. Bez toho, aby bolo dotknuté akékoľvek nariadenie Súdneho dvora Európskych spoločenstiev podľa článku [278 ZFEÚ], vymáhanie sa bude realizovať bez meškania a v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva daného členského štátu za predpokladu, že umožnia okamžité a účinné vykonanie rozhodnutia Komisie. Na tento účel a v prípade konania na národných súdoch dané členské štáty podniknú všetky potrebné kroky, ktoré sú k dispozícii v ich príslušných právnych systémoch, vrátane predbežných opatrení, bez dopadu na právo [Únie].“

¹ — Jazyk prednesu: angličtina.

² — Nariadenie Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 ustanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku [108 ZFEÚ] (Ú. v. ES L 83, s. 1; Mim. vyd. 08/001, s. 339).

4. Podľa článku 23 ods. 1 nariadenia č. 659/1999:

„Ak daný členský štát nepostupuje v súlade s podmienenými alebo zápornými rozhodnutiami najmä v prípadoch, na ktoré sa odvoláva článok 14, Komisia môže túto záležitosť predložiť priamo Súdnemu dvoru... v súlade s článkom [108 ods. 2 ZFEÚ]. ...“

II – Skutkové okolnosti

5. V roku 2001 prijala spoločnosť Bike Systems GmbH & Co (ďalej len „Bike Systems“) finančné prostriedky vo forme „tichého spoločenstva“ od spoločnosti gbb-Beteiligungs AG (ďalej len „gbb“). Táto účasť nebola Komisii oznámená v súlade s pravidlami Únie pre štátnu pomoc.

6. Právnymi nástupcami spoločnosti Bike Systems sa medzičasom stali spoločnosť MB System GmbH & Co KG (ďalej len „MB System“) a potom spoločnosť MB Immobilien Verwaltungs GmbH (ďalej len „MB Immobilien“). Obe tieto spoločnosti sú členmi skupiny Biria. Spoločnosti Bike Systems a MB System vyrábali bicykle až do roku 2005, keď sa výroba zastavila, pričom jediný predmet podnikania spoločnosti sa zmenil na správu nehnuteľností.

7. V čase, keď sa pomoc poskytla, bola spoločnosť gbb stopercentne vlastnenou dcérskou spoločnosťou spoločnosti Kreditanstalt für Wiederaufbau (ďalej len „KfW“), nemeckej verejnoprávnej rozvojovej banky. V roku 2003 ukončila spoločnosť gbb svoju činnosť a všetok jej majetok sa previedol na spoločnosť Technologie-Beteiligungsgesellschaft mbH (ďalej len „tbG“), ktorá je tiež stopercentne vlastnenou dcérskou spoločnosťou spoločnosti KfW.

8. Po formálnom prešetrovaní troch údajných opatrení štátnej pomoci rozhodnutie Komisie 2007/492/ES³ (ďalej len „prvé rozhodnutie Komisie“) konštatovalo, že pomoc poskytnutá spoločnosti Bike Systems v roku 2001 bola protiprávna. Spoločnosti MB System a MB Immobilien následne napadli rozhodnutie 2007/492 na Všeobecnom súde. Rozsudkom z 3. marca 2010 Všeobecný súd zrušil rozhodnutie z dôvodu, že nebolo dostatočne odôvodnené.⁴ Dňa 14. decembra 2010 Komisia prijala rozhodnutie 2011/471/EÚ⁵ (ďalej len „sporné rozhodnutie Komisie“), ktoré podrobnejšie vysvetľuje dôvody jej konštatovania, že poskytnutá pomoc je nezlučiteľná s vnútorným trhom a nariaďuje vymáhanie tejto pomoci. Spoločnosť MB System rozhodnutie opäť napadla na Všeobecnom súde. Tento súd najprv návrh spoločnosti MB System na nariadenie predbežného opatrenia odmietol⁶ a neskôr tiež rozsudkom z 3. júla 2013 sporné rozhodnutie Komisie potvrdil.⁷

9. Spolková republika Nemecko mala sporné rozhodnutie Komisie vykonať do štyroch mesiacov odo dňa oznámenia.⁸ Na tento účel spoločnosť tbG, konajúca v mene Spolkovej republiky Nemecko, uplatnila 16. februára 2007 voči MB System súkromnoprávny nárok na vykonanie prvého rozhodnutia Komisie. Keď spoločnosť MB System odmietla zaplatiť, 10. apríla 2008 podala spoločnosť tbG na Landgericht Mühlhausen (Krajský súd Mühlhausen) žalobu o vrátenie predmetnej pomoci (ďalej len „vnútroštátne konanie o vrátenie štátnej pomoci“). Okrem dôvodov prvého rozhodnutia Komisie je táto žaloba založená na porušení článku 108 ods. 3 ZFEÚ pre neoznámenie predmetnej pomoci. V súlade s § 134 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) (nemecký Občiansky zákonník) a ustálenou judikatúrou nemeckých súdov je zmluva, ktorá bola uzavretá v rozpore s článkom 108 ZFEÚ,

3 — Rozhodnutie Komisie 2007/492/ES z 24. januára 2007 o štátnej pomoci Nemecka C 38/2005 (ex NN 52/2004) v prospech skupiny Biria (Ú. v. EÚ L 183, s. 27).

4 — Rozsudok Všeobecného súdu z 3. marca 2010, Freistaat Sachsen a i./Komisia (T-102/07 a T-120/07, Zb. s. II-585).

5 — Rozhodnutie Komisie 2011/471/EÚ zo 14. decembra 2010 o štátnej pomoci poskytnutej Nemeckom v prospech skupiny Biria [C 38/05 (ex NN 52/04)] (Ú. v. EÚ L 195, 2011, s. 55).

6 — Uznesenie predsedu Všeobecného súdu z 21. júna 2011, MB System/Komisia (T-209/11).

7 — Rozsudok Všeobecného súdu z 3. júla 2013, MB System/Komisia (T-209/11).

8 — Pozri článok 3 ods. 2 rozhodnutia 2011/471.

neplatná. To je dôvod, pre ktorý stačilo spoločnosti tbg na zabezpečenie vrátenia dotknutej pomoci opierať sa iba o porušenie článku 108 ods. 3 ZFEÚ. Zrušenie prvého rozhodnutia Komisie preto nemalo na žalobu pred Landgericht Mühlhausen priamy vplyv. Súkromnoprávny nárok naďalej existuje bez ohľadu na to, či existuje konečné rozhodnutie Komisie.

10. V priebehu vnútroštátneho konania o vrátenie pomoci boli vydané rôzne provizórne rozsudky a predbežné opatrenia. Dňa 26. novembra 2008 Landgericht Mühlhausen vyniesol proti spoločnosti MB System predbežne vykonateľný rozsudok pre zmeškanie. Dňa 19. decembra 2008 sa však spoločnosť MB System proti tomuto rozsudku odvolala. Po tom, ako spoločnosť MB System poskytla zábezpeku vo forme bankovej záruky, Landgericht Mühlhausen uznesením z 9. januára 2009 zhabanie majetku spoločnosti MB System prerušil. S prihladením na konanie prebiehajúce na Všeobecnom súde v danom čase vnútroštátny súd v marci 2009 takisto prerušil vnútroštátne konanie o vrátenie štátnej pomoci. Spoločnosť tbg podala ďalšie odvolanie proti tomuto rozhodnutiu, najprv na Oberlandesgericht Jena (Vrchný krajský súd Jena) a potom na Bundesgerichtshof (Spolkový najvyšší súd). Keďže sa konanie o žalobe týkajúce sa rozhodnutia 2007/492 na Všeobecnom súde medzitým skončilo, Bundesgerichtshof 16. septembra 2010 rozhodol⁹, že odvolanie, o ktorom mal konať, sa stalo bezpredmetným a že sa môže pokračovať v konaní vo veci samej.

11. V súlade s tým bol v marci 2011 na Amtsgericht Nordhausen (Okresný súd Nordhausen) podaný návrh na nútené zhabanie majetku spoločnosti MB System na základe záložného práva veriteľa zapísaného v katastri nehnuteľností. Po tom, čo bol zápis záložných práv zverejnený, spoločnosť tbg požiadala 21. júla 2011 o nútený predaj nehnuteľností spoločnosti MB System. Na tento účel Amtsgericht Nordhausen nariadil, že sa musí vypracovať znalecký posudok na trhovú hodnotu predmetných nehnuteľností. Dňa 8. septembra 2011 však spoločnosť MB System podala protinávrh proti nútenému predaju svojho majetku. Návrh bol zamietnutý ako nedôvodný, načo spoločnosť MB System podala odvolanie na Oberlandesgericht Jena. Toto odvolanie bolo vzaté späť v máji 2012.

12. Dňa 30. marca 2011 bolo vnútroštátne konanie o vrátenie pomoci pred Landgericht Mühlhausen druhýkrát prerušené. Proti tomu sa spoločnosť tbg neúspešne odvolala na Oberlandesgericht Jena. Ďalšie odvolanie spoločnosti tbg napokon Oberlandesgericht Jena pripustil a zrušil uznesenie o prerušení konania z 13. septembra 2012¹⁰.

13. Majetok spoločnosti MB System sa mal prediť na verejnej dražbe 10. apríla 2013, ale pri tejto príležitosti nebola predložená žiadna ponuka.

III – Konanie pred Súdnym dvorom a návrhy účastníkov konania

14. Komisia sa svojou žalobou z 20. novembra 2012 domáha, aby Súdny dvor:

- určil, že Spolková republika Nemecko si tým, že neprijala opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s rozhodnutím Komisie 2011/471/EÚ zo 14. decembra 2010 o štátnej pomoci poskytnutej Nemeckom v prospech skupiny Biria v stanovenej lehote, nesplnila svoje povinnosti podľa článku 288 ods. 4 ZFEÚ a článku 108 ods. 2 ZFEÚ, podľa zásady efektivity, článku 14 ods. 3 nariadenia č. 659/1999 a článkov 2 a 3 rozhodnutia 2011/471,
- zaviazal Spolkovú republiku Nemecko na náhradu trov konania.

15. Spolková republika Nemecko navrhuje, aby Súdny dvor:

- zamietol žalobu,

9 — Rozhodnutie zo 16. septembra 2010, III ZB/18/10.

10 — Uznesenie z 13. septembra 2012, III ZB/3/12.

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

16. Nemecká vláda a Komisia boli vypočutí na pojednávaní, ktoré sa konalo 4. decembra 2013.

IV – Analýza

17. Účastníci konania rozvinuli vo svojich obsažných písomných pripomienkach a na pojednávaní niekoľko argumentov na podporu toho, čoho sa domáhajú. Tieto argumenty predstavím podrobnejšie v rámci analýzy ich podstaty.

18. V tejto fáze postačí konštatovať, že Komisia vytýka nemeckej vláde to, že nezlučiteľná pomoc poskytnutá skupine Biria nebola vrátená v lehote stanovenej v spornom rozhodnutí Komisie. Nemecká vláda popiera údajné porušenia povinností zo svojej strany a tvrdí, že súlad so sporným rozhodnutím Komisie bol dosiahnutý v stanovenej lehote. Ako podporný argument táto vláda tvrdí, že omeškanie s dosiahnutím skutočného vrátenia pomoci bolo spôsobené skutočnosťou, že sporné rozhodnutie Komisie bolo absolútne nemožné vykonať.

19. Je pritom dôležité poukázať na to, že medzi účastníkmi konania je nesporné, že: i) príjemca pomoci do konca lehoty stanovenej v spornom rozhodnutí Komisie nezlučiteľnú pomoc nevrátil, ii) pomoc nebola vrátená do 4. decembra 2013, t. j. do dňa pojednávania v tomto konaní, a iii) pomoc, ktorá sa má vrátiť, predstavuje 651 007 eur a úroky.

20. Domnievam sa, že pri rozhodnutí o tejto žalobe bude Súdny dvor musieť zaujať stanovisko k celému radu právnych otázok týkajúcich sa významu a dôsledkov povinnosti členských štátov dosiahnuť súlad s rozhodnutiami Komisie nariaďujúcimi vymáhanie nezlučiteľnej pomoci.

A – Čo je predmetom žaloby podľa článku 108 ods. 2 ZFEÚ?

21. Úvodná otázka, ktorej sa treba podľa môjho názoru venovať, sa týka predmetu tohto konania. Tak vo svojich písomných, ako aj ústnych pripomienkach sa účastníci konania zdĺhavo vyjadrovali k tomu, či nemecké orgány mohli – a, prípadne, či mali – využiť svoje správne právomoci na vymáhanie pomoci protiprávne poskytnutej skupine Biria.

22. Nemecká vláda v podstate tvrdí, že v nemeckom právnom poriadku určuje postup vymáhania forma, v ktorej sa pomoc poskytla (teória *actus contrarius*). V dôsledku toho možno pomoc poskytnutú prostredníctvom súkromnoprávnych zmlúv (napr. pomoc poskytnutú skupine Biria) vymáhať iba prostredníctvom súkromnoprávneho konania. Naopak, takáto pomoc sa nemôže vymáhať prostredníctvom správneho konania, pretože v nemeckom práve neexistuje žiadny konkrétny právny základ oprávňujúci orgány verejnej moci na vymáhanie nezlučiteľnej pomoci pomocou správneho aktu.

23. Hoci Komisia v tejto súvislosti nevzniesla konkrétne tvrdenie, spochybňuje argument uvádzaný nemeckou vládou. Komisia tvrdí, že na základe článkov 108 ZFEÚ a 288 ZFEÚ a článku 14 nariadenia č. 659/1999 majú nemecké orgány dostatočný právny základ na spomínané účely. Podľa Komisie podporujú tento názor dve rozhodnutia, ktoré vydali Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg (Vyšší správny súd Berlín-Brandenburg)¹¹ a Verwaltungsgericht Trier (Správny súd Trier)¹².

24. Tieto tvrdenia vyžadujú stručné vysvetlenie rozdielov medzi konaním začatým podľa článku 108 ods. 2 ZFEÚ a konaním na základe článku 258 ZFEÚ.

11 — Rozsudok zo 7. novembra 2005, 8 S 93/05.

12 — Rozsudok z 8. marca 2013, 1 L 83/13. Pre úplnosť treba poukázať na to, že nemecká vláda tvrdí, že všetky tieto rozhodnutia predstavujú izolované veci, ktoré vyššie súdy nepotvrdili.

25. Článok 108 ods. 2 ZFEÚ výslovne stanovuje, že konanie na jeho základe je výnimkou z ustanovení uvedených v článkoch 258 ZFEÚ a 259 ZFEÚ. Ako totiž uviedol Súdny dvor, konanie podľa súčasného článku 108 ods. 2 ZFEÚ nie je ničím iným než druhom žaloby o určenie porušenia povinností podľa Zmluvy, vyslovene prispôsobené špecifickým problémom, ktoré štátna pomoc predstavuje pre hospodársku súťaž na spoločnom trhu.¹³

26. Dôležité je, že konanie pred podaním žaloby, ktoré je nevyhnutným krokom v štandardnom konaní o porušení povinnosti, sa v prípade žaloby podľa článku 108 ods. 2 ZFEÚ nevyžaduje. Podľa tohto ustanovenia je prístup k Súdneho dvoru rýchlejší a jednoduchší.¹⁴ Dôvodom je to, že formálna výmena názorov s členským štátom a (prípadne) ostatnými dotknutými účastníkmi sa už udiala v rámci správneho konania, ktoré viedlo k prijatiu príslušného rozhodnutia Komisie.¹⁵

27. V súlade s tým Súdny dvor objasnil, že z dôvodu osobitnej povahy predmetného konania správanie členského štátu, proti ktorému bola podaná žaloba podľa súčasného článku 108 ods. 2 ZFEÚ, treba posúdiť výlučne vzhľadom na povinnosti uložené tomuto členskému štátu príslušným rozhodnutím Komisie.¹⁶

28. Z týchto dôvodov som toho názoru, že konanie na základe článku 108 ods. 2 ZFEÚ sa môže týkať iba otázky, či dotknutý členský štát splnil, s prihliadnutím na konkrétne rozhodnutie Komisie, povinnosť zrušiť alebo zmeniť nezlučiteľnú pomoc v stanovenej lehote. Je to teda rozhodnutie Komisie, ktoré vymedzuje najširší rozsah konania podľa článku 108 ods. 2 ZFEÚ.

29. Z toho vyplýva, že na základe tohto výnimočného procesného ustanovenia nie je možné domáhať sa ničoho iného. Najmä tvrdenia všeobecnejšieho rozsahu alebo horizontálnej povahy sú v kontexte článku 108 ods. 2 ZFEÚ neprípustné. Napríklad otázka, či v súčasnosti platné nemecké právne predpisy sú z hľadiska účinnosti nevhodné na zabezpečenie včasného a účinného vrátenia nezlučiteľnej pomoci v určitých prípadoch (napríklad ak sa pomoc poskytne prostredníctvom súkromnoprávných zmlúv) alebo či ide o štrukturálne, alebo systémové porušenia pravidiel štátnej pomoci zo strany nemeckých orgánov, sú záležitosti, ktoré by sa – ak by taký prípad nastal – mohli riešiť len v rámci štandardného konania o porušenie povinností podľa článku 258 ZFEÚ.

30. To ma presviedča o tom, že nie je úlohou Súdneho dvora vykladať nemecké právne predpisy, aby tak rozhodoval o tom, či nemecké orgány verejnej moci sú, alebo by mali byť oprávnené prijímať správne akty na účely vrátenia nezlučiteľnej pomoci poskytnutej občianskoprávnymi zmluvami. Navrhujem preto, aby Súdny dvor neprihliadal na nijaké tvrdenia týkajúce sa týchto vecí a prijal iba rozhodnutie o tom, či došlo k porušeniu povinností ustanovených v spornom rozhodnutí Komisie.

B – Ukladá článok 288 ods. 4 ZFEÚ a článok 108 ods. 2 ZFEÚ povinnosť spočívajúcu v prostriedkoch alebo povinnosť spočívajúcu vo výsledku?

31. Prvá dôležitá otázka vznesená v tejto veci je, či povinnosť vymáhať nezlučiteľnú pomoc podľa článku 288 ods. 4 ZFEÚ a článku 108 ods. 2 ZFEÚ je povinnosťou vo vzťahu k prostriedkom, ktoré sa majú použiť, alebo povinnosťou vo vzťahu k výsledku, ktorý sa má dosiahnuť.

13 — Rozsudok zo 14. februára 1990, Francúzsko/Komisia (C-301/87, Zb. s. I-307, bod 23).

14 — Samotný Súdny dvor v rozsudku z 2. júla 1974, Taliansko/Komisia (C-173/73, Zb. s. 709, bod 9), opísal žalobu podľa súčasného článku 258 ZFEÚ ako „zložitejšie konanie“.

15 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mayras 19. júna 1973 vo veci Komisia/Nemecko (rozsudok z 12. júla 1973, C-70/72, Zb. s. 813), s. 835.

16 — Rozsudok z 2. februára 1988, Komisia/Holandsko (C-213/85, Zb. s. 281, body 7 a 8).

32. Nemecká vláda tvrdí, že v lehote štyroch mesiacov stanovenej v spornom rozhodnutí Komisie orgány verejnej moci prijali všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie účinného vymáhania dotknutej pomoci. Podľa nemeckej vlády kľúčovým hľadiskom podľa článku 14 nariadenia č. 659/1999 nie je to, či sa vrátenie pomoci skutočne dosiahne, ale či sú prijaté opatrenia *in abstracto* spôsobilé zabezpečiť dosiahnutie súladu.

33. Rovnako ako Komisia, ani ja nevidím žiadnu podporu pre tvrdenia nemeckej vlády, či už v texte príslušných právnych predpisov Únie, alebo v judikatúre Súdneho dvora.

34. Po prvé, zdá sa mi celkom jasné, že zo znenia nariadenia č. 659/1999 vyplýva povinnosť vo vzťahu k výsledku, nie k prostriedkom. Rozhodnutie Komisie by nebolo vykonané „okamžite a účinne“ a vymáhanie by nebolo uskutočnené „bezodkladne“, ako to požaduje tento právny nástroj, keby pre členský štát stačilo iba začať proces vymáhania s cieľom zabezpečiť, aby došlo v určitom okamihu v budúcnosti k skutočnému vráteniu pomoci.

35. Judikatúra Súdneho dvora poskytuje ďalšiu podporu pre tento výklad. Podľa dlhodobo ustálenej judikatúry má členský štát, ktorému je rozhodnutie o vrátení pomoci určené, slobodu vo voľbe prostriedkov, ktorými splní povinnosť vyplývajúcu z tohto rozhodnutia, v súlade so svojimi vnútornými predpismi¹⁷, pokiaľ zvolené opatrenia nebudú narušovať pôsobnosť a účinnosť práva Únie.¹⁸ To znamená, že opatrenia prijaté členským štátom musia viesť k skutočnému vráteniu dlžných súm.¹⁹

36. Dôležité je, že Súdny dvor už objasnil, že vrátenie pomoci sa musí uskutočniť v lehote stanovenej v rozhodnutí Komisie prijatom podľa článku 108 ods. 1 ZFEÚ, alebo prípadne v lehote dodatočne stanovenej Komisiou. Neskoré vrátenie pomoci – to znamená vrátenie pomoci po lehotách stanovených Komisiou – v zásade nespĺňa požiadavky zakotvené v Zmluvách.²⁰

37. Vo svojom nedávnom rozsudku vo veci Komisia/Slovensko Súdny dvor zamietol tvrdenie podobné tomu, aké uviedla nemecká vláda v tejto veci, z tých istých dôvodov.²¹

38. Preto som toho názoru, že článok 288 ods. 4 ZFEÚ a článok 108 ods. 2 ZFEÚ ukladajú členskému štátu, ktorému je rozhodnutie o vymáhaní pomoci určené, povinnosť vo vzťahu k výsledku. Vzhľadom na to nedosiahne členský štát skutočný súlad s rozhodnutím Komisie, kým nebude nezlučiteľná pomoc príjmom pomoci vrátená členskému štátu v plnom rozsahu.

39. Dodal by som, že členský štát, ktorý sa domnieva, že lehota poskytnutá Komisiou je príliš krátka, alebo ktorý čelí ťažkostiam pri vymáhaní pomoci, môže vždy požiadať Komisiu o jednorazové (alebo viacnásobné) predĺženie lehoty. Na tento účel musí členský štát presne vysvetliť dôvody svojej žiadosti a tam, kde je to vhodné, predložiť dôkazy na podporu svojich tvrdení, aby Komisia mohla prijať informované rozhodnutie.²² V takom prípade by Komisia vzhľadom na povinnosť spolupráce zakotvenú v článku 4 ods. 3 ZEÚ bola povinná preskúmať žiadosť členského štátu a v čo najväčšej miere pomôcť členskému štátu prekonať existujúce ťažkosti poskytnutím požadovaného predĺženia lehoty, ak sú splnené príslušné podmienky.²³

17 — Pozri rozsudky z 20. októbra 2011, Komisia/Francúzsko (C-549/09, bod 29), a zo 17. októbra 2013, Komisia/Taliansko (C-344/12, bod 40).

18 — Pozri rozsudky z 12. decembra 2002, Komisia/Nemecko (C-209/00, Zb. s. I-11695, bod 34), a z 22. decembra 2010, Komisia/Slovensko (C-507/08, Zb. s. I-13489, bod 51).

19 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 1. júna 2006, Komisia/Taliansko (C-207/05, body 36 a 37), a zo 14. apríla 2011, Komisia/Poľsko (C-331/09, Zb. s. I-2933, bod 54 a nasl.).

20 — Pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. februára 2008, Komisia/Grécko (C-419/06, body 38 a 61), a z 13. októbra 2011, Komisia/Taliansko (C-454/09, bod 37).

21 — Rozsudok Komisia/Slovensko (už citovaný, body 47 až 52).

22 — Pozri rozsudok zo 17. októbra 2013, Komisia/Grécko (C-263/12, body 30 až 32).

23 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. novembra 2008, Komisia/Francúzsko (C-214/07, Zb. s. I-8357, bod 45 a citovaná judikatúra).

40. Ak sa členský štát domnieva, že aj napriek jeho výmene názorov s Komisiou je konečný termín stanovený touto inštitúciou stále neprimeraný a objektívne nesplniteľný, môže tento konečný termín napadnúť na súdoch Únie.

41. V tejto súvislosti by som chcel poukázať na to, že v kontexte konania podľa článku 108 ods. 2 ZFEÚ má lehota stanovená v rozhodnutí Komisie, ktorým sa nariaďuje vymáhanie pomoci, rovnakú funkciu ako lehota stanovená v odôvodnenom stanovisku podľa článku 258 ZFEÚ.²⁴ To podľa mojej mienky znamená, že judikatúra Súdneho dvora o primeranosti lehoty stanovenej v odôvodnených stanoviskách by sa mala analogicky uplatniť na rozhodnutia Komisie prijaté na základe článku 108 ZFEÚ. Podľa ustálenej judikatúry týkajúcej sa súčasného článku 258 ZFEÚ musí Komisia členským štátom poskytnúť primerané obdobie na dosiahnutie súladu s odôvodnenými stanoviskami.²⁵ Zákonnosť tejto lehoty podlieha preskúmaniu zo strany Súdneho dvora.²⁶ Pri určovaní, či je poskytnutá lehota rozumná, musí Súdny dvor vziať do úvahy všetky okolnosti konkrétneho prípadu.²⁷

42. Z vyššie uvedeného by som teda vyvodil záver, že lehota stanovená v rozhodnutí Komisie sa môže predĺžiť alebo ju môže dotknutý členský štát dokonca napadnúť na súde. V zásade však k vráteniu pomoci musí dôjsť v tejto lehote alebo v lehote stanovenej následne.

C – Môže vnútroštátne konanie spôsobiť, že vymáhanie pomoci bude absolútne nemožné?

43. Po dosiahnutí predbežného záveru, že pomoc sa musí bezpodmienečne vrátiť v lehote stanovenej Komisiou, a keďže sa účastníci konania zhodujú, že v lehote stanovenej v spornom rozhodnutí Komisie pomoc vrátená nebola, treba preskúmať, či môže byť toto nedosiahnutie súladu odôvodnené.

44. Nemecká vláda tvrdí, že nemôže byť zodpovedná za omeškanie, ktoré vzniklo preto, lebo príjemca pomoci odporoval vymáhaniu pomoci pred vnútroštátnymi súdmi. Skupina Biria tým len využila svoje ústavné právo na účinnú súdnu ochranu. Ďalej, táto vláda tiež tvrdí, že spoločnosť tbg urobila všetko, čo mohla, aby vykonala sporné rozhodnutie Komisie, a nemôže byť kritizovaná za úkony nemeckých súdov, ktoré nesprávne uplatnili pravidlá Únie o štátnej pomoci, čím oddialili proces vymáhania pomoci.

45. Argumenty predložené nemeckou vládou v podstate vyvolávajú otázku, či dosiahnutie súladu s rozhodnutím Komisie môže byť posúdené ako absolútne nemožné v dôsledku toho, že príjemcovia pomoci využívajú vnútroštátne konanie.

46. Vzhľadom na vyššie uvedené budem najprv skúmať obrysy pojmu „absolútna nemožnosť“ a vysvetľovať okolnosti, za ktorých by taká obrana mohla byť v zásade prijateľná v prípade týkajúcom sa vrátenia štátnej pomoci. Potom sa obrátim k špecifickému charakteru tu posudzovaného prípadu.

1. Pojem „absolútna nemožnosť“

47. Podľa ustálenej judikatúry jedinou obranou, ktorú má členský štát k dispozícii pri žalobe o nesplnenie povinnosti podanej Komisiou podľa súčasného článku 108 ods. 2 ZFEÚ, je tvrdiť, že vykonanie sporného rozhodnutia bolo pre neho absolútne nemožné.²⁸

24 — Pozri najmä rozsudok z 24. januára 2013, Komisia/Španielsko (C-529/09, body 70 a 71).

25 — Pozri okrem iných rozsudky z 13. decembra 2001, Komisia/Francúzsko (C-1/00, Zb. s. I-9989, bod 65), a z 28. októbra 1999, Komisia/Rakúsko (C-328/96, Zb. s. I-7479, bod 51).

26 — Pozri najmä rozsudok z 10. novembra 1981, Komisia/Taliansko (C-28/81, Zb. s. 2577, bod 6).

27 — Pozri judikatúru citovanú v poznámke pod čiarou 25.

28 — Pozri najmä rozsudky z 2. júla 2002, Komisia/Španielsko (C-499/99, Zb. s. I-6031, bod 21), a z 18. októbra 2007, Komisia/Francúzsko (C-441/06, Zb. s. I-8887, bod 27).

48. Pojem „absolútna nemožnosť“, ktorý sa často nazýva francúzskym výrazom „*force majeure*“, treba vo všeobecnosti chápať ako „neobvyklé a nepredvídateľné okolnosti nezávislé od toho, kto sa jej dovoľáva, ktorých dôsledkom nebolo možné zabrániť napriek vynaloženiu všetkej starostlivosti“²⁹.

49. Hlavnými zložkami tvoriacimi pojem „absolútna nemožnosť“ sú teda na jednej strane výskyt udalosti, ktorá nemôže byť ovplyvnená osobou, ktorá sa chce dovolať tejto obrany (objektívna zložka), a na strane druhej vyvinutie všetkého primeraného úsilia touto osobou s cieľom zabrániť následkom tejto udalosti (subjektívna zložka).³⁰

50. Podľa môjho názoru sa obrana založená na absolútnej nemožnosti môže použiť v prípade, ako je tento, v dvoch zoskupeniach okolností.

51. Prvé zoskupenie okolností zahŕňa *faktickú* nemožnosť: to znamená, keď je skutočné vymożenie sumy, ktorá sa má vrátiť, objektívne a nevyhnutne nedosiahnuteľné. To je zvyčajne prípad, keď je príjmom pomoci spoločnosť, ktorá už v čase, keď Komisia prijme svoje rozhodnutie, neexistuje. V tejto situácii neexistuje nijaký subjekt, od ktorého by sa mohlo požadovať vrátenie pomoci, ani neexistuje nijaký majetok či finančné prostriedky na zhabanie.³¹ Je to tak, keď spoločnosť po likvidácii nemá – *de facto* alebo *de jure* – žiadneho nástupcu, ktorý by aj naďalej mal prospech z nezlučiteľnej pomoci.³²

52. Druhé zoskupenie okolností zahŕňa *právnu* nemožnosť. Ako stanovuje článok 14 nariadenia (ES) č. 659/1999: „Komisia nebude vyžadovať vymáhanie pomoci, ak by to bolo v rozpore so všeobecnou zásadou práva [Únie]“³³.

53. V oboch prípadoch môže byť nemožnosť len *dočasná*, čo znamená, že môže byť prekonaná po určitom čase, alebo môže byť *trvalá*, čo znamená, že trvalo bude brániť dosiahnutiu súladu.

54. Všeobecná zásada práva Únie, na ktorú sa nemecká vláda odvoláva v tejto veci, je zásada účinnej súdnej ochrany.

55. V tejto súvislosti by som pripomenul, že podľa dlhodobu ustálenej judikatúry pri vykonávaní právnych predpisov Únie musia vnútroštátne súdy dodržiavať požiadavky účinnej súdnej ochrany práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Únie, ako je zaručená článkom 47 Charty základných práv Európskej únie.³⁴ Podľa mňa to obzvlášť platí, keď vykonávanie práva Únie ovplyvňuje právne postavenie jednotlivcov nepriaznivým spôsobom.

56. Na druhej strane však musím tiež podotknúť, že článok 3 ods. 3 ZEÚ stanovuje, že Únia vytvára vnútorný trh, ktorý v súlade s Protokolom č. 27 o vnútornom trhu a hospodárskej súťaži³⁵ pripojeným k Lisabonskej zmluve obsahuje systém, ktorým zabezpečuje, že hospodárska súťaž nebude narušená.

29 — Rozsudky z 5. októbra 2006, Komisia/Nemecko (C-105/02, Zb. s. I-9659, bod 89), a z 5. októbra 2006, Komisia/Belgicko (C-377/03, Zb. s. I-9733, bod 95).

30 — Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott 15. apríla 2010 vo veci Komisia/Taliansko (rozsudok z 8. júla 2010, C-334/08, Zb. s. I-6869), body 21 až 24.

31 — Pozri okrem iného rozsudky Komisia/Španielsko (C-499/99, už citovaný, bod 37), a Komisia/Francúzsko (C-214/07, už citovaný, bod 64).

32 — Pozri napríklad rozsudky z 11. decembra 2012, Komisia/Španielsko (C-610/10, bod 106), a z 29. apríla 2004, Nemecko/Komisia (C-277/00, Zb. s. I-3925, bod 86). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Van Gerven 10. januára 1991 vo veci Taliansko/Komisia (rozsudok z 21. marca 1991, C-305/89, Zb. s. I-1603), body 22 a 23.

33 — Tento princíp už Súdny dvor konštatoval v rozsudkoch z 21. septembra 1983, Deutsche Milchkontor a i. (205/82 až 215/82, Zb. s. 2633, bod 33), a z 20. marca 1997, Land Rheinland-Pfalz/Alcan Deutschland (C-24/95, Zb. s. I-1591), bod 25. Pre úplnosť treba spomenúť, že v týchto prípadoch uplatnil Súdny dvor uvedený princíp reštriktívne. Pre kritické posúdenie pozri Gambaro, E., Papi Rossi, A.: *Recovery of Unlawful and Incompatible Aid*. In: Santa Maria, A. (ed.): *Competition and State Aid – An Analysis of the EC Practice*. Alphen aan den Rhijn: Kluwer Law International, 2007, s. 183 až 220.

34 — Pozri napríklad rozsudky z 21. februára 2013, Banif Plus Bank (C-472/11, bod 29), a z 2. decembra 2009, Komisia/Írsko a i. (C-89/08 P, Zb. s. I-11245, body 50 a 54).

35 — Ú. v. ES C 83, 2010, s. 309.

57. Články 107 ZFEÚ a 108 ZFEÚ patria medzi pravidlá hospodárskej súťaže, ktoré sa v článku 3 ods. 1 písm. b) ZFEÚ uvádzajú ako nevyhnutné pre fungovanie tohto vnútorného trhu. Funkciou týchto pravidiel je práve zabrániť tomu, aby bola súťaž narušená na úkor verejného záujmu, jednotlivých podnikov alebo spotrebiteľov, a zaistiť tým blahobyt Európskej únie.³⁶

58. Je pravda, že medzi právom príjemcov pomoci napadnúť na súde úkon, ktorý môže byť v ich neprospech, a právom ich konkurentov na čo najskoršie obnovenie stavu zákonnosti a vyrovnané pravidlá hry existuje isté vnútorné napätie.

59. Vzhľadom na to, že obe tieto práva sú životne dôležité pre Úniu, ktorá je založená na princípe právneho štátu a ktorej jedným zo základných kameňov je vnútorný trh, som toho názoru, že ani jedno z nich by sa nemalo bezpodmienečne obetovať v prospech druhého.

60. Z tohto dôvodu nepovažujem za nepredstaviteľné, že by potreba zabezpečenia účinnej súdnej ochrany príjemcov pomoci mohla za určitých okolností odôvodniť nevymoženie pomoci z dôvodu absolútnej *právnej* nemožnosti.

61. To vyvoláva nasledujúcu otázku: za akých podmienok a na ako dlho sa môže členský štát oprávnené odvolávať na existenciu súdneho konania na vnútroštátnej úrovni ako na ospravedlnenie porušenia svojej povinnosti?

2. Požiadavky na „absolútnu nemožnosť“

62. Existenciu súdnych konaní pred vnútroštátnymi súdmi možno považovať za predstavujúcu prípad absolútnej nemožnosti, iba ak sú splnené dve požiadavky uvedené v bode 49 vyššie.

63. Pokiaľ ide o prvú podmienku – že udalosť, ktorá je prekážkou vrátenia pomoci, nesmie byť ovplyvnená osobou dovolávajúcou sa tejto obrany – zdá sa mi, že táto podmienka môže byť často splnená.

64. Je zrejmé, že členské štáty nemôžu urobiť nič, aby zabránili príjemcovi pomoci odporovať vymáhaniu pomoci v kontexte súdneho konania začatého orgánmi verejnej moci s cieľom vynútiť vrátenie pomoci. Rovnako tak, keď verejná správa postupuje prostredníctvom správnych aktov, nemôžu brániť v prípadnom odvolaní príjemcu pomoci proti týmto aktom. Súdne konanie proti úkonom vymáhania pomoci preto nikdy nemôže byť *a priori* vylúčené.

65. To je pravda, ibaže sú to samotné orgány verejnej moci, ktoré sú zodpovedné za vedenie súdneho sporu na vnútroštátnej úrovni. Mohli konať bez potrebnej miery dôslednosti: napríklad mohli nesprávne vypočítať splatné úroky alebo sa mohli dopustiť inej chyby v priebehu konania o vrátenie pomoci.

66. Možnosť súdnych sporov sa preto zdá byť niečím, čo aspoň vo väčšine prípadov nemôžu orgány členských štátov ovplyvniť ani ovládať.

67. Na druhej strane druhá požiadavka pre absolútnu nemožnosť je, zdá sa mi, ťažšie splniteľná.

36 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 22. októbra 2002, Roquette Frères (C-94/00, Zb. s. I-9011, bod 42), a zo 17. februára 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, Zb. s. I-527, body 20 až 22).

68. Členský štát, ktorý predkladá tvrdenie o absolútnej nemožnosti, musí preukázať, že jeho orgány vyvinuli všetko primerané úsilie, aby sa zabránilo dôsledkom udalosti alebo aby sa tieto dôsledky minimalizovali. Súdny dvor objasnil, že táto obrana sa nevzťahuje na situáciu, v ktorej by bola svedomitá a obozretná osoba objektívne schopná prijať potrebné opatrenia, aby sa zabránilo negatívnym dôsledkom vyplývajúcim z neočakávaných udalostí, ktoré nastali.³⁷

69. V tejto súvislosti si myslím, že miera svedomitosti a obozretnosti, ktorú musí členský štát preukázať, sa môže všeobecne chápať ako funkcia pravdepodobnosti, že nastane neočakávaná udalosť: čím je pravdepodobnejšie, že udalosť nastane, tým je dôležitejšie *ex ante* úsilie, ktoré sa od verejnej správy požaduje.

70. Pokiaľ ide o vymáhanie štátnej pomoci, podľa môjho názoru je zrejmé, že orgány členských štátov by mali predpokladať, že niektorí príjemcovia pomoci sa môžu brániť vymáhaniu pomoci prostredníctvom súdneho konania. Z toho vyplýva, že členské štáty by mali vykazovať zodpovedajúcu vysokú úroveň svedomitosti a obozretnosti do tej miery, aby výskyt súdneho sporu nebol neočakávaný.³⁸

71. Táto svedomitosť a obozretnosť by sa mala zohľadniť v prvom rade pri výbere postupu, ktorý sa má použiť v záujme zabezpečenia vymáhania pohľadávky v konkrétnom prípade, z radu možností, ktoré majú k dispozícii. Aj keď správne orgány určite disponujú istou mierou voľnej úvahy v tejto súvislosti, táto voľná úvaha nie je neobmedzená.

72. Orgány sú povinné podľa môjho názoru zvoliť postup, pri ktorom sa od začiatku zdá byť pravdepodobné, že zabezpečí včasný a účinný výkon sporného rozhodnutia Komisie, a to aj napriek odporu zo strany príjemcu pomoci.

73. Nie je možné vylúčiť, že to môže občas zahŕňať potrebu využiť správne opatrenia. Môžu totiž existovať okolnosti, nech by boli akokoľvek výnimočné, za ktorých by museli orgány verejnej moci zasiahnuť, aby sa zabezpečilo včasné dosiahnutie súladu s pravidlami Únie pre štátnu pomoc. Napríklad, čo sa stane v prípade, ak subjekt, ktorý pomoc poskytol prostredníctvom súkromnoprávnej zmluvy, vstúpi do likvidácie a nemá právneho nástupcu? Znamenalo by to, že niektoré nezlučiteľné pomoci by nemohli byť nikdy vrátené, keďže by už neexistoval subjekt s právom konať pred občianskymi alebo obchodnoprávnymi súdmi, ktoré by mali právomoc rozhodnúť?

74. Je zrejmé, že by to nebol obhájitelný výklad predpisov Únie. Súdny dvor vždy odmietol tvrdenia členských štátov odvolávajúce sa na neexistenciu právneho základu pre včasné vrátenie nezlučiteľnej pomoci vo vnútroštátnom práve.³⁹ Ak totiž vnútroštátny právny poriadok členského štátu nemá potrebné mechanizmy, ktoré by mu umožňovali splniť svoje povinnosti vyplývajúce z práva Únie, je na členskom štáte, aby ich v dôsledku záväzného charakteru rozhodnutí vydaných podľa článku 288 ZFEÚ zaviedol.⁴⁰ Rovnako Súdny dvor opakovane rozhodol, že vnútroštátne súdy sa musia zdržať uplatňovania vnútroštátnych pravidiel, ktoré by mohli brániť v účinnom vymáhaní pomoci.⁴¹ Súdny dvor rovnako nikdy neakceptoval, že samotná skutočnosť, že vnútroštátne postupy sú zložité a časovo náročné, by mohla byť dostačujúca, aby ospravedlňovala omeškanie pri výkone rozhodnutia Komisie.⁴²

37 — Pozri analogicky rozsudky z 18. januára 2005, Zuazaga Meabe/ÚHVT (C-325/03 P, Zb. s. I-403, bod 25), a z 12. júla 1984, Ferriera Valsabbia/Komisia (209/83, Zb. s. 3089, bod 22).

38 — Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. marca 2010, Komisia/Taliansko (C-297/08, Zb. s. I-1749, body 80 až 86).

39 — Pozri napríklad rozsudok z 21. marca 1991, Taliansko/Komisia (C-303/88, Zb. s. I-1433, body 56 a 60).

40 — Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston 12. júna 2008 vo veci Komisia/Francúzsko (rozsudok z 13. novembra 2008, C-214/07), už citované, bod 76.

41 — Pozri v tomto zmysle napríklad rozsudok z 5. októbra 2006, Komisia/Francúzsko (C-232/05, Zb. s. I-10071, bod 53).

42 — Pozri napríklad rozsudok Komisia/Taliansko (C-353/12, už citovaný, bod 41).

75. Okrem výberu vhodného postupu na vymáhanie pomoci sú správne orgány povinné preukázať svedomitosť a obozretnosť v ich prístupe, kým prebieha proces vymáhania pomoci.

76. To napríklad znamená, že keby orgány členského štátu čelili odporu alebo prietahom v súdnom konaní, mali by využiť zrýchlené konanie alebo konanie o predbežnom opatrení. V tejto súvislosti by som pripomenul, že podľa ustálenej judikatúry musí mať vnútroštátny súd, ktorému bol predložený spor riadiaci sa právnymi predpismi Únie, možnosť nariadiť predbežné opatrenia s cieľom zabezpečiť plnú účinnosť rozsudku, ktorý sa má vydať, pokiaľ ide o nároky uplatňované podľa práva Únie.⁴³

77. Z toho tiež vyplýva, že orgány musia konať na základe iných postupov, než pôvodne zvolili na vymáhanie pomoci, keď je pôvodný postup nemožný, neúčinný alebo príliš zdĺhavý.⁴⁴ Ako to presvedčivo uviedla generálna advokátka Sharpston, obrana založená na absolútnej nemožnosti sa týka *výsledku*, ktorý má byť dosiahnutý: vymáhanie protiprávnej pomoci. Keby bolo možné sa na ňu odvolávať, pokiaľ ide o spôsob, akým sa vykonáva vymáhanie, bolo by príliš ľahké, aby si členský štát vybral postup vymáhania protiprávnej pomoci, ktorý by sa ukázal ako nemožný, a potom si nárokoval, aby bol zbavený svojej povinnosti vymáhať pomoc.⁴⁵

78. Na záver k tomuto bodu, otázku, či je v danom prípade splnená požiadavka svedomitosti a obozretnosti zo strany orgánov členského štátu, musí Súdny dvor hodnotiť z prípadu na prípad. Napokon asi netreba v tejto súvislosti zdôrazňovať, že dôkazné bremeno pri preukazovaní, či sú splnené podmienky absolútnej nemožnosti, zaťažuje členský štát, ktorý sa na túto námietku odvoláva.⁴⁶

3. Časový rozmer

79. Po vysvetlení okolností, za ktorých sa členský štát môže platne odvolať na absolútnu nemožnosť, si myslím, že tu je ďalší aspekt, ktorý si zasluži pozornosť. Ide o obdobie, počas ktorého by takáto obrana mohla byť platná.

80. Zdá sa mi, že na základe zásady účinnej súdnej ochrany musia byť vnútroštátne súdy schopné poskytnúť príjemcom pomoci primeranú lehotu, v ktorej by mali predložiť svoju obranu. Okrem toho by tieto súdy mali mať možnosť využiť čas nevyhnutný na výkon svojej súdnej funkcie riadnym spôsobom.

81. Nie je však realistické si myslieť, že vnútroštátne súdy budú vždy schopné dosiahnuť konečné rozhodnutie v týchto prípadoch v lehote stanovenej v príslušných rozhodnutiach Komisie (zvyčajne štyri mesiace). Celková dĺžka súdneho konania sa môže líšiť v závislosti od niekoľkých rôznych faktorov.

82. Zároveň však vidím tiež potrebu zachovať potrebný účinok rozhodnutí Komisie. Taktika oddalovania používaná príjemcami pomoci alebo nečinnosť, či nedbanlivosť zo strany vnútroštátnych správnych orgánov a vnútroštátnych súdov by nemali prevážiť nad legitímnym právom spoločností nepriaznivo ovplyvnených nezlučiteľnou pomocou na odstránenie narušenia hospodárskej súťaže raz a navždy.

83. Nájsť správnu rovnováhu medzi týmito dvoma protichodnými záujmami nie je ľahká úloha.

43 — Pozri rozsudky z 13. marca 2007, Unibet (C-432/05, Zb. s. I-2271, bod 75), a z 19. júna 1990, The Queen/Secretary of State for Transport, ex parte Factortame (C-213/89, Zb. s. I-2433, bod 23).

44 — Pozri napríklad rozsudok Komisia/Francúzsko (C-214/07, už citovaný, bod 56).

45 — Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston 12. júna 2008 vo veci Komisia/Francúzsko (už citované, bod 44).

46 — Pozri okrem iných rozsudok Komisia/Slovensko (už citovaný, body 61 až 64).

84. Na tomto mieste by som pripomenul, že Súdny dvor sa v mnohých prípadoch jasne vyjadril, že tvrdenie založené na absolútnej nemožnosti sa môže prijať iba počas obdobia, ktoré „správny orgán preukazujúci bežnú svedomitosť... potreboval na ukončenie [nepredvídateľnej udalosti] nezávislej od jeho vôle“⁴⁷. Tieto úvahy sú podľa môjho názoru uplatniteľné analogicky aj na činnosti vnútroštátnych súdov. Som teda toho názoru, že omeškanie pri vymáhaní nezlučiteľnej pomoci z dôvodu prebiehajúcich vnútroštátnych súdnych konaní môže byť ospravedlnené iba dočasne: to znamená, keď tento dodatočný čas zodpovedá najkratšiemu času, ktorý súd preukazujúci primeranú mieru svedomitosti potrebuje na to, aby rozhodol vo veci, ktorú prejednáva.

85. V tejto súvislosti je sotva potrebné poukázať na to, že omeškanie, ktoré vyplýva z nesprávneho uplatnenia príslušných predpisov Únie týmito súdmi, nemožno ospravedlniť.⁴⁸ Svedomitý súd by totiž tieto predpisy uplatňoval na základe ustálenej judikatúry a v prípade pochybností by otázky týkajúce sa výkladu alebo platnosti položil Súdnemu dvoru v rámci konania o prejudiciálnej otázke.

86. Vzhľadom na to musím uznať, že je *a priori* nemožné identifikovať dodatočné obdobie, ktoré by sa mohlo považovať za prijateľné za všetkých okolností, alebo parametre dostatočne presné a konkrétne na to, aby umožnili Súdnemu dvoru vypočítať v každom prípade primeranú lehotu. Otázka, či je omeškanie odôvodnené, sa musí posudzovať z prípadu na prípad.

87. Napriek tomu sa mi zdá, že v tomto smere možno rozlišovať dve hlavné situácie podľa druhu tvrdenia predloženého príjemcom pomoci pred vnútroštátnymi súdmi.

88. Na jednej strane môže spoločnosť priamo alebo nepriamo spochybníť zákonnosť rozhodnutia Komisie, ktoré vnútroštátne orgány vykonávajú. Na druhej strane môže jednoducho napadnúť opatrenia prijaté na dosiahnutie vrátenia pomoci bez toho, aby sa spochybnila zákonnosť rozhodnutia Komisie. Nižšie budem postupne skúmať tieto dve situácie.

a) Spochybňovanie zákonnosti rozhodnutia Komisie

89. Malo by sa pripomenúť, že rozhodnutia Komisie požívajú prezumpciu zákonnosti, a majú preto právne účinky dovtedy, kým neboli derogované, zrušené v konaní o žalobe o neplatnosť alebo vyhlásené za neplatné v nadväznosti na návrh na začatie prejudiciálneho konania alebo námietku nezákonnosti.⁴⁹ Rozhodovanie o vyhlásení rozhodnutia Komisie za nezákonné je vyhradené súdom Únie. Vnútroštátne súdy s pochybnosťami v tomto smere musia podať návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor.⁵⁰ Okrem toho samotná skutočnosť, že rozhodnutie bolo napadnuté pred súdmi Únie, sama osebe neumožňuje, aby vnútroštátne súdy pozastavili jeho platnosť. V zásade by pozastavenie platnosti malo byť predmetom žiadosti adresovanej súdom Únie a podanej účastníkmi konania v požadovanom postavení podľa článkov 278 ZFEÚ a 279 ZFEÚ.

47 — Rozsudok Komisia/Taliansko (C-297/08, už citovaný, bod 48 a citovaná judikatúra). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs 16. marca 2000 vo veci C-236/99, Komisia/Belgicko (rozsudok zo 6. júla 2000, Zb. s. I-5657), body 20 a 25.

48 — Podľa ustálenej judikatúry nie je členský štát oslobodený od zodpovednosti, ak porušenie jeho úijných záväzkov bolo spôsobené úplne alebo čiastočne chybami pri výklade alebo uplatňovaní príslušných predpisov Únie zo strany jeho vnútroštátnych súdov. Pozri najmä stanovisko 1/2009 (Zb. 2011, s. I-1137, bod 87), a rozsudok z 12. novembra 2009, Komisia/Španielsko (C-154/08). Viaceré z nedávnych rozhodnutí Súdneho dvora v oblasti preskúmania štátnej pomoci dobre ilustrujú tento názor. Pozri najmä rozsudky zo 6. októbra 2011, Komisia/Taliansko (C-302/09); z 22. decembra 2010, Komisia/Taliansko (C-304/09, Zb. s. I-13903), a z 29. marca 2012, Komisia/Taliansko (C-243/10).

49 — Pozri rozsudok z 5. októbra 2004, Komisia/Grécko (C-475/01, Zb. s. I-8923, bod 18 a citovaná judikatúra).

50 — Rozsudky z 22. októbra 1987, Foto-Frost/Hauptzollamt Lübeck-Ost (314/85, Zb. s. 4199, body 9 až 18), a z 10. januára 2006, IATA a ELFAA (C-344/04, Zb. s. I-403, body 27 až 32).

90. Vo výnimočných prípadoch však možno pozastavenie rozhodnutia Komisie tiež požadovať pred vnútroštátnymi súdmi. Súdny dvor opakovane rozhodol, že vnútroštátne súdy môžu prijať opatrenia na pozastavenie platnosti právnych aktov Únie, len ak sú splnené podmienky stanovené v judikatúre pochádzajúcej z rozsudku Zuckerfabrik⁵¹, t. j.: i) vnútroštátny súd musí mať vážne pochybnosti týkajúce sa platnosti aktu Únie a musí pristúpiť priamo k podaniu návrhu na začatie prejudiciálneho konania v prípade, že Súdny dvor ešte nebola položená otázka o platnosti napadnutého aktu; ii) musí existovať naliehavá potreba v tom zmysle, že predbežné opatrenie je nevyhnutné na zabránenie tomu, aby účastník konania, ktorý nariadenie takéhoto opatrenia navrhuje, utrpel vážnu a nenapraviteľnú ujmu; iii) vnútroštátny súd musí primerane zohľadniť záujem Únie; iv) vnútroštátny súd musí pri posudzovaní všetkých týchto podmienok rešpektovať rozhodnutia súdov Únie o zákonnosti aktu Únie alebo o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia sledujúcom nariadenie podobných predbežných opatrení na úrovni Únie.

91. Dôležité je, že Súdny dvor tiež objasnil, že požiadavky uvedené v judikatúre Zuckerfabrik sú v kontexte konania o štátnej pomoci tiež uplatniteľné na konania majúce za cieľ prerušenie konania, v rámci ktorého je spochybňovaný vnútroštátny akt na vymáhanie protiprávnej pomoci.⁵² Napadnutie aktov na vymáhanie pomoci založené na tom, že vykonávajú neplatné rozhodnutie Komisie, sa totiž rovná napadnutiu priamo tohto rozhodnutia.

92. Z tohto dôvodu, ak sú splnené vyššie uvedené požiadavky, vnútroštátne orgány sú samozrejme povinné dodržiavať všetky predbežné opatrenia nariadené vnútroštátnym súdom, a preto by mohlo byť pre ne *právne* nemožné pokračovať vo vymáhaní pomoci.

93. Takáto situácia nemožnosti však trvá len tak dlho, kým súdy Únie v rámci konaní neprijmú rozhodnutie. V prípade, že súdy Únie potvrdia zákonnosť rozhodnutia Komisie, vnútroštátne súdy totiž musia vyvodiť z takéhoto rozhodnutia potrebné závery. Rozhodnutia prijaté Komisiou podľa súčasného článku 108 ZFEÚ, ktoré nadobudli právoplatnosť vo vzťahu k príjemcovi pomoci, sú pre vnútroštátne súdy záväzné.⁵³ Tieto súdy sú povinné v súlade s článkom 14 ods. 3 nariadenia č. 659/1999 zaručiť plnú účinnosť rozhodnutia nariaďujúceho vrátenie protiprávnej pomoci a dosiahnuť riešenie, ktoré bude v súlade s cieľom sledovaným týmto rozhodnutím.⁵⁴

94. To isté platí o každom rozhodnutí prijatom inštitúciou Únie, ktoré jeho adresát nenapadol v lehotách stanovených v článku 263 ZFEÚ. Súdny dvor totiž rozhodol, že nie je možné, aby príjemca štátnej pomoci, ktorý mohol bezpochyby napadnúť rozhodnutie Komisie pred súdmi Únie, ale ktorý dovolil, aby záväzná lehota uplynula, spochybnil zákonnosť tohto rozhodnutia pred vnútroštátnymi súdmi žalobou proti aktu prijatému vnútroštátnymi orgánmi pri vykonávaní tohto rozhodnutia.⁵⁵

95. Na základe vyššie uvedeného by som uzavrel, že ak príjemca pomoci priamo alebo nepriamo spochybňuje zákonnosť rozhodnutia Komisie o vrátení pomoci pred vnútroštátnymi súdmi, omeškanie v procese vymáhania je prípustné iba vtedy, ak zodpovedá najkratšiemu času, ktorý by svedomitý súd potreboval na overenie, či sú splnené požiadavky podľa judikatúry Zuckerfabrik. Ak by išlo o tento prípad, obrana založená na absolútnej nemožnosti by mohla byť akceptovaná a mohla by tým ospravedlniť omeškanie, ale len dovtedy, kým sú tieto požiadavky splnené. Ak o tento prípad nejde, nijaké ďalšie omeškanie nie je podľa mňa prijateľné.

51 — Rozsudky z 21. februára 1991, Zuckerfabrik Süderdithmarschen a Zuckerfabrik Soest/Hauptzollamt Itzehoe a Hauptzollamt Paderborn (C-143/88 a C-92/89, Zb. s. I-415), a z 9. novembra 1995, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft a i. (I)/Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft (C-465/93, Zb. s. I-3761).

52 — Rozsudok Komisia/Taliansko (C-304/09, už citovaný, bod 47).

53 — Rozsudok z 9. marca 1994, TWD/Bundesrepublik Deutschland (C-188/92, Zb. s. I-833, bod 26).

54 — Rozsudok z 20. mája 2010, Scott a Kimberly Clark (C-210/09, Zb. s. I-4613, bod 29).

55 — Pozri okrem iného rozsudky TWD/Bundesrepublik Deutschland (už citovaný, body 13, 17 a 20), a z 22. októbra 2002, National Farmers' Union (C-241/01, Zb. s. I-9079, body 34 a 35).

b) Nespochybnovanie zákonnosti rozhodnutia Komisie

96. Na druhej strane môžu nastať prípady, keď príjemca pomoci ani priamo, ani nepriamo nespochybňuje zákonnosť rozhodnutia Komisie. Môže to tak byť za rôznych okolností.

97. Po prvé, môže nastať situácia, že Komisia prijme rozhodnutie o schéme pomoci a neidentifikuje všetkých príjemcov pomoci, alebo opomenie vyčíslieť výšku pomoci. Za takých okolností môže spoločnosť, voči ktorej smerujú opatrenia na vymáhanie pomoci, tvrdiť, že rozhodnutie nespĺňa kritériá na identifikáciu príjemcov pomoci alebo že po uplatnení parametrov stanovených Komisiou sa výška pomoci, ktorá sa má vrátiť, v jeho prípade rovná nule alebo je nižšia než suma, ktorú požaduje členský štát. Po druhé, mohlo by ísť o prípad, že príjemca pomoci iba namieta voči výpočtu splatných úrokov pomoci, ktorá sa má vrátiť. Napokon, spoločnosť môže čisto len namietat voči metóde vymáhania pomoci. Vzhľadom na to, že tento aspekt sa v zásade riadi zásadou procesnej autonómie, je možné, že príjemca pomoci sa bude brániť voči spôsobu, akým sa rozhodnutie Komisie vykonáva na vnútroštátnej úrovni.

98. Vzhľadom na všetky tieto faktory nemožno vylúčiť, že môžu existovať prípady, keď by dokonca aj svedomito konajúci súd potreboval na rozhodnutie sporu viac ako štyri mesiace.

99. Som však toho názoru, že na základe zásady lojálnej spolupráce nemôžu vnútroštátne súdy skúmať tvrdenia predložené príjemcami pomoci bez toho, aby zohľadňovali záujmy Únie na odstránení existujúceho narušenia hospodárskej súťaže.⁵⁶

100. Myslím si totiž, že vyššie uvedená úvaha o potrebe nájsť rovnováhu medzi právom príjemcov pomoci na účinnú súdnu ochranu a právom ich konkurentov na odstránenie akéhokoľvek narušenia hospodárskej súťaže spôsobeného protiprávnou pomocou platí rovnako pre vnútroštátne súdy.

101. Súdny dvor totiž konštatoval, že vnútroštátne súdy majú tiež určité povinnosti vo vzťahu k jednotlivcom, ktorých záujmy môžu byť poskytnutím protiprávnej pomoci poškodené.⁵⁷ V mnohých nedávnych prípadoch Súdny dvor poukázal najmä na to, že jednou z úloh zverených vnútroštátnym súdom v oblasti preskúmania štátnej pomoci je práve rozhodnúť o opatreniach, ktoré sú schopné napraviť protiprávnosť poskytnutia pomoci, aby príjemca pomoci nemohol voľne nakladať s pomocou v období pred rozhodnutím Komisie.⁵⁸

102. Podľa môjho názoru závery Súdneho dvora sa zdajú byť o to viac platné, ak existuje rozhodnutie Komisie, ktoré je konečné.

103. Aj keď je pravda, že tieto úvahy Súdny dvor rozvinul v prípadoch týkajúcich sa vnútroštátneho konania, ktoré začali spoločnosti údajne poškodené poskytnutím protiprávnej pomoci, nevidím dôvod, prečo by nemali byť tiež relevantné v rámci konaní, ktoré začali príjemcovia pomoci so zámerom zastaviť alebo oddialiť vymáhanie takej pomoci.

104. Na tomto základe prijímam názor, že vnútroštátny súd vedúci konanie, ktoré vzhľadom na svoje trvanie môže oddialiť vykonanie rozhodnutia Komisie, čím sa môže predĺžiť narušenie hospodárskej súťaže na vnútornom trhu, by mal svedomito zohľadňovať záujmy jednotlivcov, ktorí ešte môžu utpieť škodu z dôvodu takeého omeškania. Svedomitý vnútroštátny súd by podľa môjho názoru zvážil, či by nebolo možné nariadením predbežných opatrení zabezpečiť aspoň čiastočný alebo dočasný súlad.

56 — Pozri analogicky rozsudok Atlanta Fruchthandelsgesellschaft a i. (I)/Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft (už citovaný, body 28 a 29 a 42 až 45).

57 — Pozri najmä rozsudky z 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires a i./Francúzsko (C-354/90, Zb. s. I-5505, body 11 a 12), a z 11. júla 1996, SFEI a i. (C-39/94, Zb. s. I-3547, body 39 a 40).

58 — Pozri rozsudok z 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa (C-284/12, bod 31 a citovanú judikatúru).

105. To by popri ochrane záujmov Európskej únie ako celku umožnilo vnútroštátnemu súdu získať všetok čas potrebný na rozhodnutie sporu.

106. Ako bolo uvedené vyššie, návrh v tomto zmysle by mali podľa môjho názoru samozrejme podať orgány verejnej moci v postavení účastníka vnútroštátneho konania.⁵⁹ Myslím si však, že vnútroštátne súdy majú tiež právomoc, kde je to vhodné, skúmať túto možnosť *ex officio*.

107. Opodstatnenosť tvrdenia absolútnej nemožnosti predloženej nemeckou vládou budem teraz posudzovať na základe týchto zásad.

4. Posúdenie žalobného dôvodu

108. Na úvod musím povedať, že argumenty Komisie o nedostatku svedomitosti na strane nemeckých orgánov v roku 2007 pri voľbe spôsobu vymáhania predmetnej pomoci ma nepresvedčili. Podľa môjho názoru v spise nie je nič, z čoho by vyplývalo, že zvolený postup bol *a priori* nevhodný na dosiahnutie tohto cieľa alebo že by správny akt s istotou viedol k rýchlejšiemu vymoženiu.

109. Naopak sa však domnievam, že vzhľadom na okolnosti prípadu možno nemecké orgány kritizovať za určitý nedostatok svedomitosti a rýchlosti vo vzťahu k nasledujúcemu procesu.

110. V prvom rade, ako je uvedené vyššie, je nesporné, že nezlučiteľná pomoc poskytnutá skupine Biria nebola vrátená k dátumu pojednávania, ktoré sa konalo asi dva a pol roka po uplynutí lehoty určenej v spornom rozhodnutí Komisie.

111. Skutočnosť, že od uplynutia tejto lehoty prešiel taký značný čas bez akéhokoľvek vymoženia, sama osebe, zdá sa, naznačuje, že nemecké orgány možno neurobili všetko, čo bolo v ich možnostiach, aby čo najskôr dosiahli súlad so sporným rozhodnutím Komisie.⁶⁰

112. Som pripravený uznať, že v miere, v akej vymáhanie zahŕňalo nútený predaj majetku, bol skutočne nevyhnutný ďalší čas na to, aby vnútroštátne orgány dodržali všetky potrebné postupy. Rovnako tak môžem súhlasiť s tým, že skutočnosť, že na prvej dražbe nebola predložená nijaká ponuka, nemožno klásť za vinu nemeckým orgánom.

113. Myslím si však, že k dražbe malo dôjsť oveľa skôr, a nie po vyše dvoch rokoch od prijatia sporného rozhodnutia Komisie. Ak by bol proces núteného predaja postupoval rýchlejšie, nemecké orgány by boli schopné včas požiadať o likvidáciu spoločnosti, keď sa nenašiel žiadny vhodný záujemca.⁶¹ Tým bolo možné zabrániť ďalšiemu zhoršovaniu finančnej situácie príjemcu pomoci.

59 — Pozri bod 76 vyššie.

60 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 12. decembra 2013, Komisia/Taliansko (C-411/12, bod 35), a zo 14. júla 2011, Komisia/Taliansko (C-303/09, bod 32).

61 — Z ustálenej judikatúry vyplýva, že zápis záväzku týkajúceho sa vrátenia nezlučiteľnej pomoci do zoznamu záväzkov spoločnosti v procese likvidácie je prijateľným prostriedkom na dosiahnutie vrátenia (pozri napríklad rozsudok Komisia/Španielsko, C-610/10, už citovaný, bod 72 a citovanú judikatúru).

114. V druhom rade podotýkam, že nemecké orgány nikdy nepožiadali Komisiu o predĺženie alebo odročenie konečného termínu stanoveného v spornom rozhodnutí Komisie. Komisiu len informovali o *stave* procesu vymáhania a o ťažkostiach, na ktoré v tejto súvislosti narazili. Navyše, v tomto kontexte je tiež podstatné, že orgány nenavrhli Komisii žiadny alternatívny postup, ktorým by sa pokúsili prekonať ťažkosti a ktorý by im v konečnom dôsledku umožnil vykonať rozhodnutie rýchlejšie.⁶²

115. V treťom rade nemecká vláda pripúšťa, že orgány verejnej moci napriek tomu, že to bolo možné, nikdy nepožiadali o nariadenie *predbežného opatrenia*, ktorým mohla byť nezlučiteľná pomoc po zostávajúci čas trvania vnútroštátnych konaní prevedená z majetku príjemcu.

116. V tejto súvislosti nemecká vláda tvrdí, že to bolo zbytočné, lebo spoločnosť tbg už v tom čase bola, a to v súlade s rozsudkom pre zmeškanie vyneseným Landgericht Mühlhausen 26. novembra 2008, predbežne oprávnená nútené vymáhať predmetnú sumu. Ako však Komisia správne podotkla, toto oprávnenie mohlo byť pozastavené na základe poskytnutia zábezpeky. A presne k tomu aj došlo, keď Landgericht Mühlhausen v skutočnosti pozastavil účinky rozsudku pre zmeškanie a povolil skupine Biria poskytnúť zábezpeku v podobe osobnej záruky na tento účel.

117. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že naproti tvrdeniam nemeckej vlády iba samotné poskytnutie osobnej záruky napriek tomu, že vytvára určité náklady na strane príjemcu pomoci, nemá, pokiaľ ide o vyrovnanie pomoci, rovnaký účinok ako vloženie pomoci v plnej výške na viazaný účet⁶³ (vzhľadom na to, že suma pomoci zostáva k dispozícii príjemcovi pomoci v plnej výške).⁶⁴ Ako Bundesgerichtshof správne poukázal vo svojom rozhodnutí z 13. septembra 2012, Landgericht Mühlhausen mal prijať práve druhé zmienené opatrenie.

118. Vo štvrtom rade, ak si pripomenieme, že lehota na vymożenie podľa sporného rozhodnutia Komisie bola naozaj trochu krátka (štyri mesiace), nezdá sa mi, že orgány verejnej moci konali vždy tak rýchlo, ako by mali. Napríklad spoločnosť tbg požadovala nútené vymáhanie pohľadávky spoločnosti MB System až po troch mesiacoch od prijatia sporného rozhodnutia Komisie. V tom čase už uplynuli tri štvrtiny lehoty poskytnutej na vykonanie sporného rozhodnutia Komisie.

119. V piatom a poslednom rade nemecká vláda sama pripustila, že značné omeškanie nastalo z dôvodu mnohých chybných rozhodnutí vnútroštátnych súdov, na ktorých začala skupina Biria konania proti vymáhaniu pomoci.

120. V tejto súvislosti podotýkam, že skupina Biria spochybňuje pred vnútroštátnymi súdmi taktiež zákonnosť sporného rozhodnutia Komisie. Pritom však zo spisu vyplýva, že postup vymáhania bol zo strany Landgericht Mühlhausen najmenej v dvoch prípadoch pozastavený len preto, že skupina Biria začala proti spornému rozhodnutiu Komisie konanie pred súdmi Únie. Tento súd, ako vyplýva z rozhodnutia Bundesgerichtshof z 13. septembra 2012, ktorým sa zrušili pozastavujúce uznesenia Landgericht Mühlhausen z 30. marca 2011 a Oberlandesgericht Jena z 28. decembra 2011, nevykonával nijaké skutočné posúdenie kritérií Zuckerfabrik.

62 — Podľa ustálenej judikatúry nie je podmienka absolútnej nemožnosti vykonania rozhodnutia splnená, ak sa žalovaný členský štát obmedzí na to, že Komisii uvedie právne, politické alebo praktické ťažkosti spojené s vykonaním rozhodnutia bez toho, aby vo vzťahu k predmetným podnikom prijal skutočné opatrenia na vymáhanie pomoci a Komisii navrhol alternatívne možnosti vykonania rozhodnutia, ktoré by umožnili prekonať tieto ťažkosti (pozri okrem iných rozsudok z 5. mája 2011, Komisia/Taliansko, C-305/09, Zb. s. I-03225, bod 33 a citovanú judikatúru).

63 — Pozri rozsudok z 11. marca 2010, CELF a ministre de la Culture a de la Communication (C-1/09, Zb. s. I-2099, bod 37).

64 — Pozri v tomto zmysle bod 70 oznámenia Komisie s názvom „K efektívnemu vykonávaniu rozhodnutí Komisie prikazujúcich členskými štátom vymáhať neoprávnene poskytnutú a nezlučiteľnú štátnu pomoc“ (Ú. v. EÚ C 272, 2007, s. 4).

121. V každom prípade je zrejmé, že dané predpoklady už nemohli byť splnené po 21. júni 2011, keď predseda Všeobecného súdu zamietol návrh spoločnosti MB System na pozastavenie účinnosti sporného rozhodnutia Komisie.⁶⁵

122. Je nepochybne pravda, že uznesenie predsedu Všeobecného súdu (ďalej len „uznesenie“)⁶⁶ obsahuje istú nešťastnú formuláciu, z ktorej sa môže javiť, že na získanie predbežnej ochrany pred Všeobecným súdom mala spoločnosť MB System preukázať, že v rámci nemeckého právneho poriadku nemala k dispozícii nijaké účinné právne prostriedky. Po prvé, zdá sa, že táto úvaha si zamieňa pravidlo s výnimkou. Je pre mňa jasné, že pokiaľ strana môže mať postavenie účastníka v konaní pred súdmi Únie a uplatní svoje právo žalobou o neplatnosť rozhodnutia Komisie, „prirodzeným sudcom“ na rozhodnutie o tom, či by mala byť účinnosť tohto rozhodnutia pozastavená, je súd Únie príslušný prejednať žalobu vo veci samej. Na dočasnú ochranu poskytovanú vnútroštátnymi súdmi podľa judikatúry Zuckerfabrik je tak potrebné nazerať ako na výnimku, nie ako na pravidlo. Po druhé, odôvodnenie uznesenia by si, zdá sa, tiež vyžadovalo *probatio diabolica* zo strany navrhovateľov, keďže sa týka splnenia podmienky naliehavosti.

123. Napriek možným nedostatkom v odôvodnení uznesenia, voči ktorému sa však spoločnosť MB System nikdy neodvolala, nechápem, ako by v tomto prípade mohlo byť odôvodnené opakované a dlhé prerušenie vnútroštátneho konania, keď ho sám Bundesgerichtshof uznal ako chybné.

124. V konečnom dôsledku si nemyslím, že sa nemeckej vláde podarilo preukázať, že povinnosť vymáhať pomoc stanovenú v spornom rozhodnutí Komisie, pokiaľ ide o nezlučiteľnú pomoc poskytnutú skupine Birea, bolo objektívne nemožné splniť.

V – Návrh

125. So zreteľom na všetky uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor:

- určil, že Spolková republika Nemecko si tým, že nedosiahla súlad s rozhodnutím Komisie 2011/471/EÚ zo 14. decembra 2010 o štátnej pomoci C 38/05 (ex NN 52/04) poskytnutej Nemeckom v prospech skupiny Birea, nesplnila svoje povinnosti podľa článku 288 ods. 4 ZFEÚ a článku 108 ods. 2 ZFEÚ, článku 14 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 ustanovujúceho podrobné pravidlá na uplatňovanie článku [108 ZFEÚ] ako aj článkov 2 a 3 rozhodnutia Komisie 2011/471/EÚ,
- zaviazal Spolkovú republiku Nemecko na náhradu trov konania.

65 — V tejto súvislosti je takmer zbytočné dodávať, že sporné rozhodnutie Komisie bolo navyše nakoniec potvrdené 3. júla 2013, keď Všeobecný súd zamietol žalobu o neplatnosť podanú zo strany spoločnosti MB System.

66 — Uznesenie predsedu Všeobecného súdu z 21. júna 2011, MB System/Komisia (T-209/11 R, body 46 až 52).